

Spotkania z filmem na lekcjach języka polskiego

„Trzy czwarte człowieka to jego życie wewnętrzne,
w znacznej części na pół świadome i kino, jak może żadna inna sztuka, potrafi je odtworzyć.”

~ Zygmunt Kałużyński

„Film na stałe zagościł w życiu młodzieży, która na kontakt z mediami nie tylko przeznaczona znacznie więcej czasu niż kiedyś, ale przede wszystkim już od wczesnego dzieciństwa żyje w świecie nasyconym przekazami audiowizualnymi. Niejednokrotnie to właśnie dzięki kontaktom z nimi nabywa wiedzę o życiu i współczesnym świecie. W tej sytuacji nauka poprzez film wydaje się nie tylko wyzwaniem, lecz także koniecznością.” - mówi Agnieszka Odorowicz, dyrektor Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.

Film zajmuje też należne miejsce wśród innych tekstów kultury w podstawie programowej z języka polskiego. Znalazły się w niej konkretne zapisy, nakładające na szkołę i nauczyciela określone obowiązki w zakresie prowadzenia edukacji medialnej, której istotną część stanowi edukacja filmowa. Na każdym etapie edukacyjnym wśród wymagań szczegółowych z języka polskiego pojawiają się zagadnienia związane z filmem.

W części podstawy programowej określającej warunki i sposób realizacji wymagań czytamy:

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej to okres kształtowania sposobów poznawania świata i postaw wobec niego, poznawania kultury i jej wytworów, rozwijania umiejętności komunikowania się z innymi ludźmi, doskonalenia myślenia konkretnego oraz abstrakcyjnego. To również czas formowania indywidualnej osobowości i charakteru młodego człowieka oraz internalizacji systemu wartości, w tym szczególnie prawdy, dobra i piękna.

Zatem zadaniem nauczyciela języka polskiego jest przygotowywanie uczniów do coraz bardziej świadomego i refleksyjnego uczestnictwa w kulturze, której film i inne sztuki audiowizualne są istotną częścią. Wynika z tego, iż edukacja filmowa powinna być ważną częścią edukacji polonistycznej.

Na II etapie kształcenia (kl. 4–8) edukacja filmowa może być realizowana w dwóch nurtach: edukacja **do filmu** (czyli przygotowanie ucznia do pogłębionego odbioru filmu, jego analizy, rozwijanie wrażliwości poprzez zapoznawanie ze środkami wyrazu sztuki filmowej, procesem pracy nad filmem, historią kina itd.) oraz edukacja **poprzez film** (czyli wykorzystanie filmu jako narzędzia edukacyjnego, punktu wyjścia do dyskusji, źródła wiedzy o świecie itd.).

Edukacja filmowa może odbywać się podczas wielu oferowanych przez szkołę zajęć, ale niewątpliwie najczęściej ma to miejsce na języku polskim, gdzie poprzez projekcję filmu przekazujemy uczniom wiedzę nie tylko na temat tej dziedziny sztuki, która w efekcie pomaga też w uchwyceniu wiedzy o życiu i świecie przez ten film przekazywanej, ale też rozwijamy społecznie wartościowe postawy dzieci i młodzieży. Jako nauczyciele musimy pamiętać, że współczesny uczeń żyje w świecie szeroko postrzeganych tekstów kultury, przede wszystkim istniejących w zapisie elektronicznym. Powinnością polonisty staje się więc nie tylko wprowadzenie go w rzeczywistość językową i świat literatury, lecz również dostarczenie mu zróżnicowanych narzędzi, które umożliwią sprawne poruszanie się w tej skomplikowanej rzeczywistości.

Film na zajęciach może funkcjonować jako autonomiczny tekst kultury, którego poetyka i wymowa jest przedmiotem badań uczniów, jako kontekst do omawianych utworów literackich, jako punkt wyjścia do rozważań itp. Wykorzystując film jako kontekst, można sięgnąć po niego na początku pracy (wówczas pomaga zainteresować uczniów tematem), w części właściwej (rozszerza horyzont interpretacyjny) lub w podsumowaniu (pomaga pogłębić refleksję, poszerzyć świadomość kulturową uczniów).

Praca z filmem może odbywać się na zajęciach lekcyjnych, ale również pozalekcyjnych i pozaszkolnych (np. lekcja w kinie).

Cel pracy z filmem

Przemyślane i zaplanowane zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem materiałów filmowych powinny prowadzić do:

- wzbogacenia wiedzy merytorycznej ucznia;
- wykształcenia umiejętności pracy z różnymi rodzajami źródeł;
- kształtowania nawyków i gustów ucznia;
- refleksji nad tematem;
- podjęcia samodzielnej pracy badawczej lub twórczej.

Wybór filmu

1. Wybór filmu powinien być podyktowany nie tylko przydatnością w omawianiu ujętych w podstawie programowej zagadnień, lecz także wysoką jakością poznawczą, historyczną czy estetyczną dzieła.
2. Nauczyciel musi dobierać materiał odpowiedni do poziomu emocjonalnego i intelektualnego swoich uczniów.
3. Powinien pełnić funkcję mentora i przewodnika po świecie wartości, jakie ukazuje sztuka filmowa

Praca z filmem

1. Praca z filmem na lekcji nie może ograniczać się wyłącznie do projekcji dzieła.
2. Film ma być tylko narzędziem do realizacji precyzyjnie określonych celów.
3. Każda projekcja, niezależnie od tego, czy odbywa się na lekcji, zajęciach pozalekcyjnych, w ramach koła zainteresowań czy nawet na godzinach zastępczych powinna zostać omówiona.
4. Młodzież musi mieć możliwość podzielenia się swoimi wrażeniami i wątpliwościami, a do nauczyciela należy pokierowanie analizą i wskazanie różnych interpretacji.

Model pracy z filmem

1. Wprowadzenie – przygotowanie uczniów do projekcji, omówienie kontekstów, tła historyczno-społecznego itp.
2. Projekcja filmu.
3. Zebranie pierwszych wrażeń po filmie.
4. Uzupełnienie przekazu wskazówkami interpretacyjnymi, dyskusją, ciekawą pracą domową.

Polecane strony internetowe

www.filmotekaszkolna.pl

www.edukacjafilmowa.pl

www.fototeka.fn.org.pl

www.filmpolski.pl

<http://www.nhef.pl>

<http://www.edukacjafilmowa.eu/>

<http://www.legalnakultura.pl/pl/>

Film wykorzystany na zajęciach z młodzieżą może w niezwykle sposób ożywić naszą codzienną pracę pedagogiczną. Może przynosić zaskakujące efekty: integrować uczniów, pomagać im borykać się z problemami, pokazywać świat, inspirować, otwierać na różne punkty widzenia, konstruktywną dyskusję i radzenie sobie z bezradnością. Równocześnie może dostarczać radości i przyjemności, nie tylko naszym uczniom, lecz także nam, zwłaszcza jeśli lubimy oglądać filmy i lubimy o nich rozmawiać.